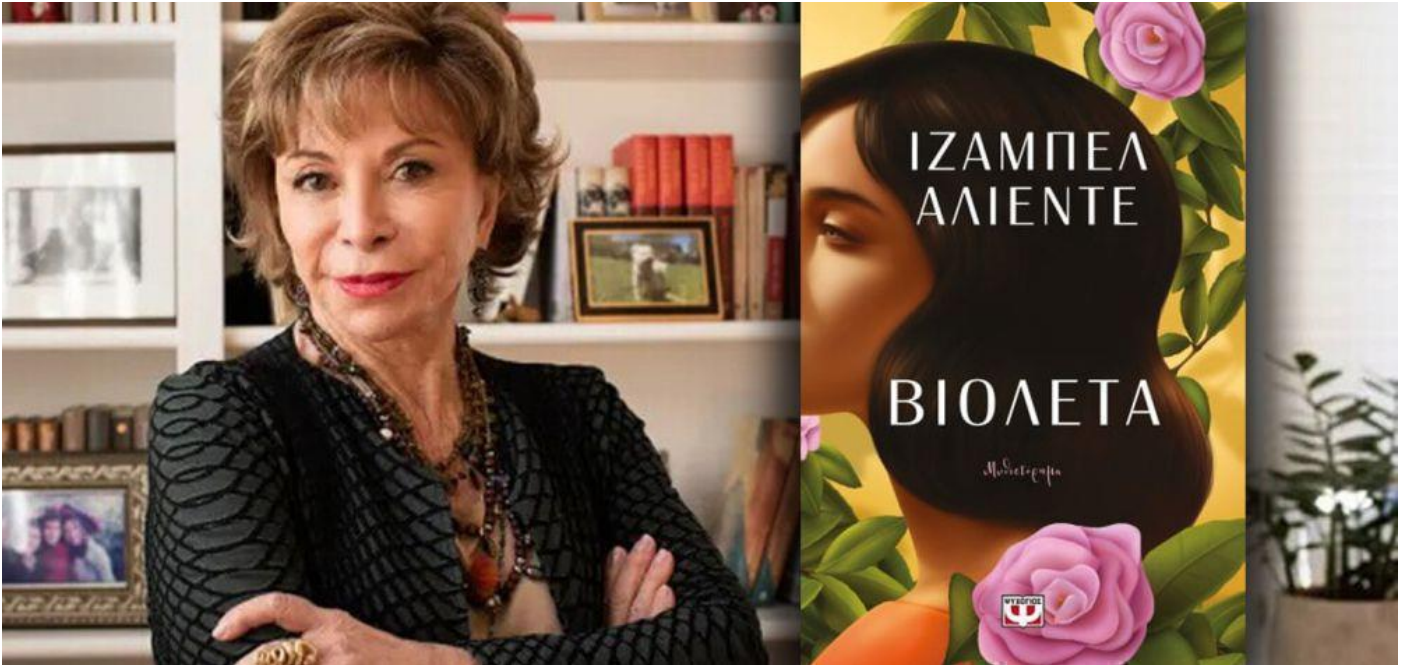


Διαβάσαμε: «Βιολέτα» της Ιζαμπέλ Αλιέντε (Ψυχογιός)

«Η ζωή μου αξίζει να ειπωθεί, όχι τόσο για τις αρετές μου όσο για τις αμαρτίες μου»



14/05/2022



ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ

Άγγελος Κουτσούκης

Η Ιζαμπέλ Αλιέντε, λίγο πριν τα 80 της χρόνια, εξακολουθεί να γράφει και να δημιουργεί από την αρχή κόσμους που για τους πιο πολλούς είναι ξεχασμένοι. Κουβαλά έναν ολοδικο της κόσμο και η γυναικεία χειραφέτηση είναι ένα από τα αγαπημένα της θέματα. Στην "Βιολέτα" αποφάσισε να αποδώσει μυθιστορηματικά τη ζωή μιας γυναίκας που, όπως την περιγράφει σε πρώτο πρόσωπο η ίδια:

«Γεννήθηκα το 1920, στην πανδημία της γρίπης και θα πεθάνω το 2020 στην πανδημία του κορονοϊού. Τι φανταχτερό όνομα για ένα τόσο μοχθηρό βάσανο. Εχω ζήσει έναν αιώνα και έχω καλή μνήμη, συν τα εβδομήντα και βάλε ημερολόγια και τα χιλιάδες γράμματα που αποδεικνύουν το πέρασμά μου από τον κόσμο. Υπήρξα μάρτυρας πολλών γεγονότων και έχω συσσωρεύσει εμπειρία, από αφηρημάδα όμως ή πολυπραγμοσύνη έχω αποκτήσει λίγη σοφία. Εάν τα περί ματενσάρκωσης είναι αλήθεια, θα έπρεπε να επιστρέψω στον κόσμο για να εκπληρώσω αυτό που μου λείπει. Είναι μια πιθανότητα που με γεμίζει τρόμο.

Ο κόσμος έχει παραλύσει και η ανθρωπότητα βρίσκεται σε καραντίνα. Τι περίεργη συμμετρία που γεννήθηκα σε μία πανδημία και θα πεθάνω σε μία άλλη. Είδα στην

τηλεόραση ότι οι δρόμοι των πόλεων είναι άδειοι, υπάρχει ηχώ ανάμεσα στους ουρανοξύστες της Νέας Υόρκης και πεταλούδες ανάμεσα στα μνημεία του Παρισιού. Δεν μπορώ να δεχτώ επισκέψεις, και αυτό μου επιτρέπει να πώ "αντίο" σιγά σιγά και με ηρεμία. Κάθε δραστηριότητα παντού έχει σταματήσει και βασιλεύει η αγωνία, εδώ όμως στη Σάντα Κλάρα δεν άλλαξε τίποτα: τα ζώα και η βλάστηση δεν γνωρίζουν για τον ιό, ο αέρας είναι καθαρός και η γαλήνη είναι τόσο βαθιά, που μπορώ να ακούσω τους γρύλους από τη λίμνη.

Εσύ και η Ετελβίνα είστε οι μόνοι που μπορούν να με συνοδεύσουν, οι άλλοι είναι πνεύματα. Θα ήθελα να αποχαιρετήσω τον Χουάν Μαρτίν, να του πώ ότι τον αγαπώ πάρα πολύ, ότι μου λείπει και λυπάμαι που δεν γνώρισα τα παιδιά του καλύτερα, αλλά δεν μπορεί να έρθει, είναι επικίνδυνο να ταξιδεύεις από τόσο μακριά. Ευτυχώς εσύ είσαι μαζί μου, Καμίλο. Σε ευχαριστώ που ήρθες ως εδώ και που έμεινες. Δε θα χρειαστεί να περιμένεις πολύ, σ' το υπόσχομαι. Ανησυχώ που διανέμεις βοήθεια ακριβώς εκεί που η ασθένεια προκαλεί τεράστιο αριθμό θανάτων. Να προσέχεις τον εαυτό σου. Υπάρχουν πολλοί άνθρωποι που σε χρειάζονται".

Ολο το μυθιστόρημα είναι μια επιστολή που έγραψε η Βιολέτα στον Καμίλο, τον εγγονό της. Λίγο πριν το τέλος θέλει να του πεί για τη ζωή της, να του πεί πως έζησε, χωρίς μάσκες. "Η ζωή μου αξίζει να ειπωθεί, όχι τόσο για τις αρετές μου όσο για τις αμαρτίες μου, πολλές από τις οποίες δεν υποψιάζεσαι. Εδώ σ' τις απαριθμώ. Θα δείς ότι η ζωή μου είναι ένα μυθιστόρημα».

Η ζωή της Βιολέτας ξεκινά το 1920 και χωρίζεται σε πολλά κεφάλαια. Γεννιέται σε ένα αρχοντικό, η οικογένειά της ανήκει στη μεγαλοαστική καθολική τάξη, έχει Αγγλίδα γκουβερνάντα. Η οικονομική κρίση και το κραχ του 1930 αφήνει τον πατέρα της φτωχό, και επειδή δεν μπορεί να τα βγάλει πέρα, αυτοκτονεί. Οι τράπεζες κάνουν κατάσχεση στο αρχοντικό της οικογένειας και με επικεφαλής πιά τον μεγάλο αδελφό της καταφεύγουν σε ένα ζευγάρι ηλικιωμένων εκπαιδευτικών, στην νότια άκρη της χώρας, σε μια επαρχία ξεχασμένη και από τον Θεό. Εκεί η Βιολέτα μεγαλώνει μέσα στη φύση, στη φτώχεια, έχοντας όμως γύρω της μορφωμένους ανθρώπους που της μεταδίδουν τις γνώσεις τους. Με αυτή τη γή και τους ανθρώπους που ζούν εκεί, γίνεται ένα. Κάποια στιγμή παντρεύεται έναν Γερμανό κτηματία της περιοχής, και προορίζεται να ζήσει μια συμβατική ζωή. Τότε όμως, γνωρίζει τον Χουλιάν, έναν όμορφο αεροπόρο και τον ερωτεύεται παράφορα. Ο άντρας της δεν της δίνει διαζύγιο, και εκείνη παρατάει τα πάντα και κάνει δύο παιδιά με τον Χουλιάν, χωρίς να παντρευτούν. Δεν θα παντρευτούν ποτέ. Πολύ γρήγορα η Βιολέτα αντιλαμβάνεται ότι η ζωή δεν είναι μια παθιασμένη ερωτική περιπέτεια. Η σχέση της με τον Χουλιάν περνάει από πολλές φάσεις. Ουσιαστικά δεν χωρίζουν ποτέ, αλλά δεν ζούν και μαζί. Ο καθένας ζεί τη ζωή του. Η Βιολέτα, με τη βοήθεια του αδελφού της, μπαίνει στις επιχειρήσεις. Τα κατάφέρνει καλά και γίνεται οικονομικά ανεξάρτητη.

Στο επόμενο κεφάλαιο της ζωής της, η Βιολέτα είναι μια οικονομικά ανεξάρτητη γυναίκα, αλλά και μια κακοποιημένη σύντροφος ενός άντρα που απλά μία στο τόσο περνάει από την πόλη που μένει η ίδια και τα παιδιά τους. Γίνεται δικτατορία και τα πράγματα

δυσκολεύουν. Με πολλές δυσκολίες καταφέρνει να σώσει τον φοιτητή γιό της και να τον βγάλει έξω από τα σύνορα της χώρας. Καταφεύγει στη Νορβηγία, που γίνεται η δεύτερη πατρίδα του. Οι αποστάσεις χωρίζουν τους ανθρώπους .

«Η απόσταση θολώνει τα περιγράμματα και το χρώμα των αναμνήσεων. Έχω επιστολές και φωτογραφίες της οικογένειας που έκανε ο Χουάν Μαρτίν στη Νορβηγία. Με παίρνει τηλέφωνο, και τα τελευταία χρόνια έρχεται να με δει, όταν πλέον δεν είχα τη δύναμη για ένα τόσο μεγάλο ταξίδι, όταν όμως σκέφτομαι τον γιό μου , δεν καταφέρνω να προσδιορίσω τα χαρακτηριστικά του ή τη φωνή του. Τα χρόνια στον βορρά τον απομάκρυναν από αυτή τη γή, και μου φαίνεται εξίσου ξένος με την Ούλα και τα παιδιά τους. Είναι πολύ καλύτερα στην ηρεμία της χώρας που τον υιοθέτησε παρά στις ταραχές αυτής εδώ. Λένε ότι οι άνθρωποι που ζούν στη Νορβηγία είναι οι πιο ευτυχισμένοι από οπουδήποτε αλλού στον κόσμο. Συνήθισα να αγαπώ τον Χουάν Μαρτίν και την οικογένειά του από μακριά, χωρίς προσδοκίες. Θεωρητικά, λαχταρώ τις μεγάλες οικογένειες, όπως των παππούδων μου ή τον γονιών μου, τα υποχρεωτικά κυριακάτικα γεύματα όπου όλοι μαζεύονταν στην έπαυλη με τις καμέλιες, και την ασφάλεια της ζωής σε στενή επικοινωνία, αλλά, επειδή δεν μπορούσα να έχω τίποτα από αυτά, στην πράξη δε μου λείπει».

Η Βιολέτα στήνει τη ζωή της και την προσαρμόζει κάθε φορά στις συνθήκες. Είναι μια γυναίκα που διέχισε τον 20 ο αιώνα , ουσιαστικά μόνη. Και κακοποιήθηκε από τον μεγάλο της έρωτα, και μεγάλωσε μόνη τα παιδιά της, και πάλεψε για την οικονομική της ανεξαρτησία. Τα έβγαλε πέρα και ίδρυσε ένα ίδρυμα για να βοηθάει τις κακοποιημένες γυναίκες. Είναι αστή, παρ' όλο που γοητεύτηκε από την γή και τους ανθρώπους της και στάθηκε πάντα στο πλευρό τους. Δεν είναι επαναστάτρια, παρ' όλο που λίγα συμβατικά πράγματα έκανε στη ζωή της: έκανε δυό παιδιά χωρίς να παντρευτεί, έζησε τη σχέση της γκουβερντάντας της με την Μις Τέιλορ, θεώρησε μέλη της οικογένειας της τους ιθαγενείς του απομακρυσμένου χωριου που μεγάλωσε. Παρέμεινε ρεαλίστρια . Και όπως γράφει στον αγαπημένο της εγγονό:

«Αυτό το παραμύθι ότι όλοι οι άνθρωποι είμαστε ίσοι ενώπιον του νόμου και στα μάτια του Θεού είναι μια φάρσα. Ελπίζω να μην το πιστεύεις. Ούτε ο νόμος ούτε ο Θεός μας αντιμετωπίζουν όλους με τον ίδιο τρόπο. Αυτό είναι προφανές σε αυτή τη χώρα. Όταν συναντάμε κάποιον, αρκεί μια ελαφριά παρέκκλιση στην προφορά, ο τρόπος που πιάνει τα μαχαιροπίρουνα στο τραπέζι ή ή άνεση στο πως αντιμετωπίζει κάποιον κατώτερης στάθμης για να αναγνωρίσουμε σε ένα δευτερόλεπτο σε ποιο από τα άπειρα κοινωνικά στρώματα ανήκει. Είναι ένα ταλέντο που λίγοι ξένοι καταφέρνουν να καλλιεργήσουν. Συγγνώμη που δίνω έμφαση σε αυτό, Καμίλο, ξέρω ότι σε εκνευρίζει το σύστημα των τάξεων, το τόσο προκατειλημμένο και σκληρό».

Η Ιζαμπελ Αλιέντε προφανώς στηρίχθηκε στις εμπειρίες της δικής της ζωής για να γράψει αυτό το μυθιστόρημα. Η Βιολέτα θα μπορούσε να είναι η μητέρα της. Στο μυθιστόρημα αυτό, περιγράφει τη ζωή μέσα από τα μάτια μιας γυναίκας που η ζωή της καλύπτει εκατό χρόνια με καημούς και παθιασμένους έρωτες, πλούτη και φτώχεια, τρομερές απώλειες και μεγάλες χαρές. Η διαδρομή της ξετυλιχτηκε παράλληλα με τις ιστορικές εξελίξεις του

20ου αιώνα και διαμορφώθηκε από τον αγώνα για τα δικαιώματα των γυναικών, την άνοδο και την πτώση τυράννων και, εντέλει, όχι από μία αλλά από δύο πανδημίες.

Όπως δήλωσε η ίδια σε μια συνέντευξή της στην εφημερίδα El País:

«Ήταν σχεδόν φυσικό και επόμενο να έγραφα κάτι για τις πανδημίες και ενώ δύο χρόνια έχουμε ζήσει όλο αυτό. Η ιδέα γεννήθηκε, όταν πέθανε η μητέρα μου, ένα χρόνο πριν την πανδημία. Αν είχε ζήσει άλλον ένα χρόνο, θα ήταν 100 ετών. Γεννήθηκε σε πανδημία, επειδή η γρίπη έφτασε στη Χιλή το 1920 και θα είχε πεθάνει πάνω στη γέννηση μιας άλλης. Όταν πέθανε, πολλοί μου είπαν να γράψω την ιστορία της. Είχαμε μια εξαιρετική σχέση. Ήταν όμως πάντα υποτακτική, πρώτα στον πατέρα της και μετά στον άντρα της. Δεν υπάρχει αυτοεκπλήρωση για μια γυναίκα αν δεν μπορεί να συντηρήσει τον εαυτό της. Αν εξαρτάσαι από κάποιον άλλον για να πληρώσεις τους λογαριασμούς σου, πρέπει να υποκύψεις. Και αυτή ήταν η μοίρα της μητέρας μου, παρόλο που ήταν μια πολύ δημιουργική γυναίκα. Όπως έγραψα, μη γνωρίζοντας τι θα γίνει η Βιολέτα, νομίζω ότι κατά βάθος είναι η γυναίκα που θα ήθελα να είναι η μητέρα μου».

Ένα μυθιστόρημα που παρά τη σοβαρότητα όσων θίγει, διαβάζεται εύκολα και γρήγορα.

Η μετάφραση είναι της Δέσποινας Δρακάκη.

Για το βιβλίο έγραψαν:

"Δραματικές εξελίξεις ελλοχεύουν σε κάθε σελίδα, ενώ η Λατινική Αμερική ταλαντεύεται ανάμεσα στον κομμουνισμό και τον φασισμό στο φόντο. Αυτό το τολμηρό μυθιστόρημα αποτυπώνει το πώς οι ζωές των ανθρώπων είναι στο έλεος της Ιστορίας" -Daily Mail.

"Καθηλωτικό από την πρώτη ως την τελευταία σελίδα"-The Sunday Telegraph.

"Η συγγραφέας έχει καταφέρει ν' αποτυπώσει με ρεαλισμό και ζωντάνια τις κοινωνικοπολιτικές συνθήκες που διαμόρφωσαν και καθόρισαν τη χώρα της Χιλής, και όχι μόνο, μέσα από ένα οδοιπορικό ενός ολόκληρου αιώνα, κι όλα αυτά χωρίς το όνομα της χώρας να αναφερθεί ούτε μια φορά. Αλλά στην πραγματικότητα, δεν χρειαζόταν να συμβεί, γιατί ο τρόπος που περιγράφει τις τοποθεσίες όπου εξελίσσεται η δράση της ιστορίας, καθώς και τα γεγονότα που αποτυπώνονται στο χαρτί και μας μεταφέρουν συμβάντα και καταστάσεις, είναι αρκετά για να καταλάβουμε, κι αυτό από μόνο του είναι μαγικό κι αξιοθαύμαστο. Εποχές ταραγμένες, εν μέσω στρατιωτικών πραξικοπημάτων, εξεγέρσεων, μιας ηγεσίας που αντιπροσωπεύει τον αυταρχισμό και την επιβολή, οικονομικοί κύκλοι που οδηγούν τους ανθρώπους από το ζενίθ στο ναδίρ, εγκληματικές δράσεις, κάθε ένα απ' αυτά μεταφέρεται σε εμάς με λεπτομέρεια, γλαφυρότητα, μα πάνω απ' όλα με απόλυτη ειλικρίνεια και χωρίς καμία διάθεση ωραιοποίησης." Γιώτα Παπαδημακοπούλου.